

Підсекція ТЕОРІЇ ТА ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

Науковий керівник підсекції –
доктор юридичних наук, професор С.С.СЛИВКА

Аврамишина Д. О.
Науковий керівник – к. ю. н., доцент О. Л. Чорнобай

СОЦІОЛОГІЯ ПРАВА: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

В юридичній літературі зазначено, що для розвитку і нормального функціонування правової науки основним завданням є формування єдиної системи знань, способів та засобів. Така система необхідна для розв'язання різного роду завдань, які виникли внаслідок правових процесів. На сьогоднішній день не існує галузі права в якій не проводилося соціологічних досліджень або не використовувалися б знання соціології. Внаслідок чого ми можемо спостерігати, як при вирішенні будь-яких завдань юридичного характеру переплітаються такі науки як право та соціологія.

Значну увагу варто приділити поняттю «соціологія права». Насмперед, згадана галузь знань вивчає зв'язок правової системи з навколишнім світом та життям людей загалом. Також, досліджує закономірності розвитку правознавства та діяльності пов'язаної з юриспруденцією. Неабияка увага приділяється дослідженню і аналізу соціального механізму правового регулювання суспільства, забезпечення законотворчості, соціальної ефективності права [1, с. 7-9].

З огляду на ряд визначень та інтерпретацій поняття «соціологія права» найбільш влучно пояснює його суть Лапаєва В.В. В своїх працях вона зазначає, що дана наука є насамперед юридичною, адже без застосування нормативної бази юридичної науки соціологія права не може носити статус окремої, повноцінно сформованої наукової дисципліни. Тобто, навіть без загальних знань права, дана галузь являтиме собою комплекс емпіричних досліджень, що не розглядають фундаментальні проблеми правового життя суспільства [2, с. 79].

Подальший розвиток юридичної науки неможливий без її соціологізації. Р.А. Калюжний вважає, що пріоритетним напрямком розвитку вищезазначеної науки є адаптація вітчизняного правознавства до проблем сьогодення з використанням процесу соціологізації юридичних знань. Це можливо, якщо розглядати дану проблему не лише в контексті державної організації суспільства, а окреслити її у більш широкому спектрі – суспільства в цілому [3, с. 181].

Варто зазначати, що така практична наука, як правознавство за своєю суттю вимагає конкретики, зважаючи на це, в системі юриспруденції повинні мати місце короткі операціональні визначення права, які б не використовувалися як базові поняття, але слугували певними орієнтирами для практичної юридичної діяльності [4]. Саме такими способом соціологія права пояснює, що право є явищем соціальним, адже воно породжене суспільством, що юридичні явища це не окремі юридичні факти, які виникли ні з чого, а різновид соціальних явищ, які мають правове підґрунтя.

Отже, з всього вище наведеного необхідно висновувати наступне – право є соціальним явищем, особливістю розвитку якого є проходження процесу соціологізації сучасної правової науки. В свою чергу, соціологія права є самостійною галуззю науково пізнання, яка носить юридичний характер, що зумовлено об'єктом вивчення даної галузі. При окресленні кола питань, які досліджує соціологія права, основне місце займають питання соціальної обумовленості права, механізм його дії в суспільстві та вплив на інші процеси, які відбуваються навколо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воднік В.Д., Золотарьова І.Ю. *Соціологія права: навч. пос.* Харків: Право, 2007. 232с.
2. Яцино К. *Місце соціології права в системі інших гуманітарних дисциплін // Юридичні науки: Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка.* 2010. № 84. С. 76-81.

3. Гуменюк Т. Концепти функціонування сучасної юридичної науки // Підприємництво, господарство і право. 2018. № 4. С. 180-184.

4. Луць Л. Сучасна українська правова наука: деякі проблеми та перспективи // Історико-правовий часопис. 2016. № 2. С. 20-26.

І. Антонюк

Науковий керівник – к. ю. н., доцент О. Л. Чорнобай

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ПРОМОВИ

Судова риторика це різновид ораторського мистецтва, який охоплює сферу ораторських виступів під час здійснення розгляду судової справи в залі суду. Вона має велике значення для діяльності адвоката та інших сторін в суді. Судова промова є основою судового красномовства, тому важливим є вивчити її поняття та проаналізувати значення.

Вчений В. В. Молдован наводить таке визначення судової промови: «Судова промова – це промова, звернена до суду та інших учасників судочинства і присутніх при розгляді кримінальної, цивільної, адміністративної справи, в якій містяться висновки тієї чи іншої справи». Виступаючи у суді, прокурор чи адвокат підсумовують не лише судовий розгляд справи, але і всієї своєї попередньої праці, аналізують докази, висловлюють свою позицію у справі міркування з питань, на які суду необхідно дати відповідь під час складання вироку, рішення, постанови, ухвали [1, с.135].

В. В. Сухонос не дає у своїй статті чіткого визначення, про те підкреслює її важливе значення і вказує що кожна судова промова за способом об'єктивного вираження є творчістю промовця і має індивідуальний характер. Зміст і форма судової промови – це важливі категорії судового ораторознавства і повинні мати у кожному судовому виступі своє конкретне логіко-правове вираження [2, с.116].

Судові промови впливають на формування внутрішнього переконання судді, допомагають суду глибше розібратися в усіх обставинах справи, всебічно, повно й об'єктивно дослідити ці обставини, установити істину у справі і прийняти правильне рішення [3, с.245].

І. Я. Семенюк розкривав сутність судової промови яка виголошується наприкінці судового провадження, яка виявляється в викладенні домінантних інтересів суспільства в особі підзахисних. У своїх промовах так як і в професійній діяльності адвокат має виходити з інтересів клієнтів перед своїми власними, зокрема і в викладених міркуваннях [4, с.85].

О. Загурський, який, дослідивши практику виступів у судових дебатах прокурорів і захисників, підкреслив їх значення. Він зробив висновок про наявність серйозних недоліків у їхніх промовах, що негативно позначається на ефективності судового процесу. Причину цього вчений вбачає у відсутності науково обґрунтованих рекомендацій, розроблених на основі узагальнення практики застосування норм, що регулюють зміст і структуру судової промови, а також сучасних досягнень кримінально-процесуальної науки й судової риторики [5, с.10].

О. Олійник також акцентує увагу на важливості судової промови. І вважає, що необхідно розробити проект закону України «Про юридичну риторику» Так, у законопроекті треба передбачити відповідність риторичних виступів професійних учасників судового процесу нормам закону; встановлено вимогу щодо структури і спрощеності обвинувальної і захисної промов прокурора й адвоката [6, с.47].

Отже, судова промова є невідмінною частиною судових засідань і має важливе значення не тільки для юриста зокрема а й для усього судового процесом загалом, незалежно від форми судочинства, адже безпосередньо впливає на сприйняття сторонами обставин справи і загалом на її ефективність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Молдован В. В. Судова риторика // Київ: Юрінком Інтер. 2011. 278 с.
2. Сухонос В. В. Промови у кримінальному судочинстві, їх форма і зміст // Правовий вісник Української академії банківської справи. 2011. – №2(5).- С.115-119